

INICI DEL CURS ACADÈMIC DE L'IME

L'AVENÇ CAP A NOUS TERRITORIS AGROECOLÒGICS

Enric Tello

Catedràtic del Departament d'Història Econòmica, Universitat de Barcelona

Roc Padró

Doctor en Història Econòmica, Enginyer Forestal

Tot el moviment agroecològic mundial, i ara ja la pròpia FAO en una iniciativa del 2018 recentment actualitzada, plantegen la necessitat de donar un gran salt endavant cap a nous territoris agroecològics, més enllà del formigueig de petites reconversions a l'agricultura i a la ramaderia ecològiques, que es donen a contracorrent en un entorn on encara segueix predominant l'agroindústria. Segons la iniciativa de la FAO, només amb aquest salt d'escala cap a nous territoris agroecològics serà possible assolir una bona part dels Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030 de les Nacions Unides. Un important informe del IPPC de 2019 afirma que aquesta transformació del sistema agroalimentari ha de ser una part imprescindible per poder complir amb l'Acord de París de no superar l'increment d'1,5° i evitar arribar als 2° de temperatura mitjana de la Terra, que ens abocaria a un escenari d'emergència climàtica incontrolable.

Multitud d'estudis científics també mostren que l'única manera de resoldre el dilema entre alimentar el món i no seguir destruint-ne la biodiversitat rau a obrir aquesta via d'intensificació agroecològica integrada a escales territorials més àmplies, on els paisatges agraris en mosaic interactuïn amb els espais naturals protegits. Això darrer és de vital importància davant la pandèmia que estem vivint, atès que l'origen de totes aquestes noves zoonosis prové de l'avenç de la frontera agroindustrial a costa de la destrucció d'espais naturals d'elevada biodiversitat, on hi ha espècies salvatges amb una elevada càrrega viral que romanien controlada dins el seu propi medi. En entrar en con-

tacte amb la cria industrial massiva d'animals de granja, aquests virus poden viatjar fàcilment per les cadenes agroalimentàries globals fins a estendre's pel món sencer. La lliçó és clara: només hi ha una sola salut. La nostra i la dels ecosistemes és la mateixa, perquè estem estretament entrellaçats i en depenem. Apostar per una única salut implica construir nous territoris agroecològics capaços d'allotjar parts considerables de la biodiversitat en espais humanitzats que mantinguin una bona connectivitat ecològica amb els espais naturals protegits i alhora respectin les regulacions naturals que estableixen barreres efectives per a la transmissió de patògens.

Tot això ve al cas per l'interès de l'Institut Menorquí d'Estudis a incloure en les actuals Directius Estratègiques de Menorca un estudi sobre les possibilitats de l'illa per avançar en la construcció d'aquest te-

rritori agroecològic integrat. El grup interdisciplinari de recerca que coordino des de la universitat de Barcelona ha rebut i acceptat l'encàrrec d'avaluar les capacitats i possibilitats que té Menorca d'avançar cap a aquesta integració de les seves pràctiques agrícoles i ramaderes en un nou territori agroecològic. Pensem que Menorca té una important herència biocultural que ho hauria de facilitar, si s'estableix el diàleg de sabers entre la pagesia, la comunitat científica, la ciutadania i els agents polítics que propugna el moviment en favor de l'agroecologia, la justícia climàtica i la sobirania alimentària.

Els models d'anàlisi que hem desenvolupat, i que emprarem per fer aquest estudi sobre Menorca, es basen a identificar les millors pràctiques que tenim ara i a determinar, partint de les limitacions i capacitats existents, com podríem optimitzar els recursos disponibles com a part d'una bioeconomia molt més circular que alliberi

les explotacions agràries de la dependència dels costos dels inputs externs provinents, directa o indirectament, dels combustibles fòssils.

❖ EN ALTRES EXERCICIS com aquest, portats a terme en altres indrets, hem trobat tres resultats molt importants. En primer lloc, que la quantitat de terra que cal per satisfer les necessitats agroalimentàries de la població del territori que volem integrar agroecològicament no és igual a la suma de cadascun dels seus components calculats per separat. En un agroecosistema integrat, els subproductes d'uns processos (que en una cadena lineal de producció i consum agroindustrial acostumen a acabar com a residus) poden esdevenir recursos per a d'altres, de manera que el flux biofísic és molt més circular i molts desnivells de productivitat per hectàrea que existien entre el cultiu industrial i l'ecològic quedarien contrarestatats.

En segon lloc, aquesta integració dins una bioeconomia agrària molt més circular genera uns paisatges agraris, ramaders i forestals més complexos i diversos que esdevenen més capaços de mantenir la biodiversitat associada. D'aquesta forma, a més de proveir d'aliments i primeres matèries, l'agroecosistema pot proporcionar a tota la societat, i als propis agricultors i ramaders, un ampli ventall de serveis ecosistèmics de regulació i suport (com la pol·linització, el control de plagues i malures, la depuració natural dels cursos d'aigua, la vida dels sòls, i uns paisatges que ens donin sentit d'identitat i capacitat d'esbarjo, recreació i espiritualitat).

En tercer lloc, els nostres models confirmen el que ja han dit multitud d'estudis científics arreu del món: aquesta integració agroecològica podrà satisfer les necessitats agroalimentàries de més o menys població segons el tipus de dieta que escollim. Una dieta mediterrània saludable pot proveir molta més gent que l'actual, caracteritzada per una ingesta excessiva i ineficient de proteïna animal. Retrobem aquí, un altre cop, la constatació que només hi ha una salut. O tenim espais naturals, agroecosistemes, territoris i paisatges en bona salut, o la salut de les nostres societats, i la de cadascuna o cadascun de nosaltres, seguiran estant en risc.

QUID PRO QUO

TOTS I TOTES AMB MASCARETA

Josep Portella Coll

Estam vivint la fase més dura del que s'ha denominat tercera ona, encara que jo mai no he sabut quan va acabar la segona. La societat està farta i trista. Tots i totes, la immensa majoria, estam fent un gran esforç per sortir-ne. Ens hi va el futur. Ja fa temps que em volta pel cap una pregunta i avui la faré: ¿per què les persones que corren per dins els pobles, pels passeigs marítims, per les perifèries urbanes, van sense mascareta? ¿Es que estan protegits pel fet de córrer o anar en velo? ¿I hi està també la gent amb què es creuen o que passen per allà on acaben de passar? ¿Per què una persona que camina o passeja dins el poble ha d'anar obligatòriament amb mascareta i, per poc que pugui, guardar la distància, i, en canvi, una persona que va en xandall i trota o corre, no? El sentit comú em diu que les persones que corren, pel mateix esforç que fan, alenen amb més freqüència i amb més força, i desprenen més aerosol i expulsen més partícules que aquelles que van passejant. L'aerosol es manté un temps en l'aire, encara que el corredor ja hagi marxat, exposant els vianants a una situació de risc. Fer esport és més important que mai, crec que és una de les poques activitats que ens pot salvar de la pandèmia psicològica i moral que ja ens comença a afectar com a societat. La normativa diu que els esportistes populars poden anar sense mascareta en zones poc poblades i mentre es guardi la distància de metre i mig amb les altres persones, cosa que no passa ni amb els que corren o marxen en grup ni quan són dins les ciutats i es creuen amb la gent. Crec que no seria cap sacrifici inhumà que els corredors afeccionats i també els ciclistes, anessin sense mascareta pel camp i pels camins però se la possessin a l'entrar al poble. Tots estariem més tranquils. Conec moltes persones majors que fa mesos que estan autoconfinades a casa, que tenen por de sortir al carrer. Ells, que no són joves i sans, també viuen aquesta maleïda pandèmia com nosaltres.

LA HEMEROTECA

1971

HACE 50 AÑOS

- ▶ En abril o mayo, 'Día de la Provincia', en Menorca se constituyen los nuevos Consejos Locales del Movimiento en Febrero.
- ▶ D. Miguel Mesquida hablará sobre su trabajo galardonado «El fenómeno turístico en el futuro de Menorca».
- ▶ Nueva presidente de Caritas, doña María Pilar de Vidal de Seguí.

Portada del diari «Menorca» de dia 27 de enero de 2020.

1996

HACE 25 AÑOS

- ▶ Port d'Hivernada acceptaria recortar 75 metres los pantalanes de la Colàrsega.
- ▶ El Plan «Q» no convence a los profesionales del turismo.
- ▶ El PP de Ciutadella necesita el apoyo de la oposición para aprobar el presupuesto.
- ▶ Verger busca apoyos en Menorca para optar a la presidencia regional del PP.

- ▶ IU pide al juez que Huguet declare como inculgado en el caso del túnel de Sóller.

2020

HACE 1 AÑO

- ▶ El brexit cambiará la situación legal de más de 2.000 menorquines.
- ▶ Favàritx, ruina y vandalismo. Las baterías militares que comprará el Consell, en estado lamentable.
- ▶ Vía libre para construir los accesos de la nueva escuela de Es Mercadal.
- ▶ Sánchez usó en su visita el helicóptero dedicado a buscar a un desaparecido.
- ▶ Homenaje al masón que fue obligado a ser enterrado en el cementerio inglés.
- ▶ El càlid record als 44 menorquins dels camps nazis.
- ▶ Sant Miquel, el bressol del teatre popular i educatiu.
- ▶ El Villacarlos se queda sin premio ante el Real Zaragoza (0-1).